

פרשת תולדות

נושא השבוע: אנחנו נשאים בארץ

נושא השבוע

על חייו של **יצחק** מסופר מעט מאוד בספר בראשית ולמעשה הפרק שלנו הוא הפרק היחיד המוקדש לו במישרין.

הפרק פותח בתיאור **הרעב** בארץ. הרעב ומוראותיו ליוו תדירות את העולם הקדום, ובמיוחד את ארץ ישראל שהחקלאות בה היתה תלויה בירידת הגשמים. מצרים, לעומתה, נהנתה ממי הנילוס ושימשה מקום מפלט, וכך קרה שאברהם וגם יעקב ובניו ירדו למצרים. **בשונה מהם**, פונה האל אל יצחק ומצווה עליו **לא** לרדת למצרים, אלא להישאר "בארץ הזאת". הצו מלווה בהבטחה: "ואהיה עמך ואברכך, כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל"

יצחק מקיים את מצוות האל ואינו יורד למצרים (הוא נשאר בגרר שכפי הנראה כלולה **בהבטחה האלוהית** לאברהם ולזרעו), שם הוא מצליח מאוד. הצלחתו הובילה **לקנאתם** של הרועים שם ולסכסוך ביניהם לבין יצחק, סכסוך שנפתר בדרך של פשרה.

יצחק לא עזב את הארץ. הוא היחידי מבין האבות שישב כל ימיו **בארץ הנבחרת**. הוא נאחז בארץ, עסק בעבודת האדמה וזכה להצלחה. כך, בדרכו השקטה האופיינית לו, מגלה יצחק מסירות לאידיאל של **הישיבה בארץ**.

מה בפרשה

- **לידת הבנים** - לאחר תקופת עקרות, ובזכות תפילת יצחק, ילדה רבקה תאומים - עשו ויעקב.

- **מכירת הבכורה** - בעת חולשה, בבואו מן השדה רעב ועיף, מכר עשו את הבכורה ליעקב תמורת נזיד עדשים.

- **יצחק יורד לגרר** - רעב בארץ. יצחק ירד עם משפחתו לגרר ואף הוא כאביו אמר על אשתו כי אחותו היא וארע לו בדומה למה שארע לאביו במצרים ובארץ פלשתים.

- **גניבת הברכה** - יעקב הצליח בעצת אמו, לקבל מיצחק אביו בדרך של ערמה, את הברכה שהייתה מיועדת לעשו. בעקבות האירוע החליט עשו להרוג את יעקב וזה ברח מביתו.

פרשת

על פי ההנחה המקובלת בפרשנות אין מילה מיותרת, ועל כן ייתור כגון זה המופיע כאן - המילים הנרדפות "**שכון**" ו"**גור**" מעוררות את תשומת ליבם של הפרשנים. לפי **רד"ק** אכן יש כאן **חזרה**, והוא מייחס לה משמעות ספרותית - חיזוק דברי האל - לא עכשיו ולא לעולם. לעומתו סבור **הרמב"ן** שמדובר בשתי משמעויות שונות - המילים "**שכן** בארץ אשר אומר אליך" - מעתה והלאה בכל פעם ופעם יצווה האל על יצחק **לנדוד** ממקום למקום, ואילו המילים "**גור** בארץ הזאת" כוונתן **לנקודה ספציפית** - ארץ גרר.

נקודה לדיון:

- מדוע, לדעתכם, היה חשוב לאל שיצחק ישאר בארץ?

מ

מדרש זה הוא בסגנון ריאליסטי, מעין "עיתונאי". הוא מתאר את המעשה כ"מעשה שהיה", ומשתמש בשמות אנשים ומקומות היסטוריים.

ד

בתקופה זו שלאחר חורבן בית שני, היה מקובל מאד שהלכו ללמוד תורה אצל חכמי בבל – שם החל להתפתח המרכז הדתי הגדול יותר. מדוע נזכרו בארץ ישראל דווקא בצידון? כנראה משום שגם זו עיר ים-תיכונית.

ר

הם נזכרים בשני פסוקים עוקבים בספר דברים: בראשון נזכרת ישיבה בארץ, ובשני – שמירת המצוות. מתוך **סמיכות עניינים** זאת, כלומר: ההקשר בכתובים, הם מגיעים למסקנה של **קשר רעיוני**:

ש

הישיבה בארץ **שקולה** לשמירת כל התורה כולה, אך אין זה אומר שיש משמעות לישיבה בארץ ללא קיום מצוות. בכל מקרה עדיף **להישאר בארץ** וללמוד תורה בעצמך על פני יציאה לחוץ לארץ ולימוד תורה מפי הרב הגדול ביותר.

נושא לדיון:

- ניתן להתמקד בתגובתם של החכמים בהיזכרם בארץ ישראל: בוכים וקורעים את בגדיהם. אלו תגובות של אבלות – על מה הם מתאבלים? ניתן לרמוז לכיוונים שונים כמו: אָבֵל על כך שהארץ אינה מרכז דתי כמו פעם, אָבֵל על כך שהם נאלצו לעזוב אותה, אָבֵל על חורבנה או פשוט געגוע.

ה

השיר הנבחר "כאן", מדגיש את **הקשר** והחיבור לארץ מולדת. הקשר הבא לידי ביטוי במישורים שונים: מקומות אהובים, בית שנבנה, ילדים שנולדו, חברים מילדות, שירים שהושרו, ואפילו עקרונות – עליהם נלחם המשורר בנערותו.

ש

ניתן לשוחח עם התלמידים על הקשר **שלהם** לארץ, לאילו אלמנטים בתרבות הישראלית הם מתחברים: מקומות, אנשים, אוכל, חגים, אירועים מהעבר, לבוש שפה, שירים, סרטים וכדומה, ומה הכי **ישראלי** בעיניהם.

י

חשוב לעודד את התלמידים לציון אלמנטים חיוביים כמו ערבות הדדית, החום הישראלי והאיכפתיות וכדומה.

ר

